

kàn zijn: Wir verstehen hier vor allem das, warum in diesen Wunderwerk alles just so sein muss, wie es ist. Sonst könnte es nicht funktionieren. Wenn Farbe oder Staubbeutel nur um einen Millimeter anderswo stünden als sie stehen, würden die Frauenschuhe aussterben müssen. Darum könnte diese Maschine nicht erst langsam aus zufälligen Anfängen vervollkommenet werden, sondern sie musste eines Tags fertig, funktionsfähig, also so sinnvoll wie heute hervorgetreten sein aus der Pflanze, eben an jenem Tage, da die erste Orchidee blühte." Een zeer interessante overpeinzing staat ook op pag. 19: »Selbst wer philosophisch so kühn sein wollte wie Fechner und Lasswitz, und der Pflanze ein »bewusstes Wollen« zuschreiben würde, wozu, wie ich ausdrücklich hervorheben möchte, meiner Ueberzeugung nach, keine genügenden Stützpunkte da sind, dem bleiben die Blütenanpassungen nicht weniger verschleiert, wie dem starren Anhänger der alten mechanischen Lehre, der »Sinn« aus dem sinnlosen Walten physikalisch-chemischer Gesetze errechnen zu können glaubt. Denn nach wie vor unbegreiflich bleibt zu mindestens die Tatsache, dass die Pflanze als *Einheit handelt einer zu erwartenden Geschichtsreihe gegenüber, über die sie niemals Erfahrungen haben konnte, weil sie nicht eintreten würde, wenn die Sinnvollen Mechanismen, die wir zu erklären haben, nicht schon bereitstünden vor ihrer Funktion.*

Francé is tegen de »Insectenmimikry« (zie p. 22 onder) en op pag 26 zegt hij: »Es hat also diese honiglose und auch nicht duftende Blume mit ihrer Maskerade das eine erreicht: ihre natürlichen Bestäuber sind von ihr abgeschreckt und bleiben aus. Hier sind schädlich gewordene Anpassungen, denn das Ausbleiben der Fremdenbestäubung ist auf die Dauer schädlich« En op pag. 28, heet het: »Die ganze Blütenmystik der Fliegenblume zerflattert bei solchen vergleichenden Studien wenigstens insofern, als man mit grosser Wahrscheinlichkeit sagen kann, die Insektenform dieser Blume sei »absichtslos« zu stande gekommen. Dass sich viele Insekten davon ebenso täuschen liessen, wie noch jetzt die meisten Naturforscher, ist freilich eine andere Sache.«

De beschrijving over de »Karst«, is zeer boeiend. Ook geeft hij daarin aan, hoe die aardvorming, hoe schoon ook, toch een door de mensch verwoest stuk aarde is, en hoe dáárdoor die angstwekkende Borastormen ontstaan.

Iets moois voor 1911 geeft Kunstdruckerei Otto von Mauderode te Tilsit uit: Die Tierwelt im Abreiss-Kalender.

Dordrecht.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

Van kraaien, reigers en muizen. — In de laatste afleveringen van *D. L. N.* is het een en ander verteld over kraaien; misschien stelt u wel belang in de volgende vermakelijke kraaien-geschiedenis. Maandagmorgen kwam ik per fiets voorbij het buitenvverblijf »Het Hof« te Andel. Daar was het in de toppen van de hooge eiken en iepen een drukte van belang. De voor enkele weken teruggekeerde reigers waren ijverig aan het opknappen van de oude nesten. In een van de hoogste toppen zat een reiger-paar met de lange halzen tegen elkaar de hoogte in te staren. Een klein eindje verder zaten in enkele lagere boomen een groote massa kraaien te genieten van den mooien morgen. Plotseling kregen zij het paartje in de gaten en wat deden ze nu? Ze gingen heel deftig het stelletje een serenade brengen.

Eensklaps vlogen alle op en gingen, het waren er misschien wel 200, in groote kringen, voortdurend zoo luid mogelijk roepend, vlak boven en om het tweetal vliegen. Onophoudelijk werd de troep nog versterkt door kameraden, die van de omliggende akkers toesnelden om deel te nemen aan de grap. Zelfs een troepje spreuwen voegde zich bij de muzikanten en ook een viertal eksters gaven door een luid geschater en voortdurend wippen en slaan met staart en vleugels blijk, dat zij ook van de partij waren. Het is te begrijpen, dat dat alles bij elkander een oorverdoovend geschreeuw gaf. Nadat dit zoo een poosje geduurd had, zou de grap nog mooier worden.

Een der zwartrokken vloog schuin naar boven, wierp zich met een fermem vleugelslag om en liet zich toen, in een prachtige boog naar beneden zeilen, rakelings langs de koppen der reigers die kalmpjes bleven zitten, om daarop aan de andere zijde weer omhoog te stijgen. Nauwelijks hadden de andere kraaien dit gezien of een groot aantal begon hetzelfde te doen; van alle kanten zeilden ze in prachtige bogen langs de reigers. Nadat deze serenade zoo enkele minuten geduurd had, verminderde het aantal deelnemers gaandeweg en spoedig zaten alle weer in dezelfde boomen. Het viel mij op, dat geen enkele van de reigers, er zaten er wel vijftig in de onmiddellijke nabijheid, zich ook maar het minst aan het lawaai stoorde. Geen enkele deed moeite, om de levenmakers weg te jagen. Ik stapte weer op, maar nog geen vijf minuten verder hoorde ik weder een luid spektakel. Ik keek om, het spelletje was opnieuw aan den gang. Over gebrek aan belangstelling gedurende hun wittebroodsweken behoeven onze reigers dus waarlijk niet te klagen. Nooit had ik kunnen denken, dat die zwartrokken zoo humoristisch aangelegd waren.

Hierbij zend ik u tevens enkele merkwaardige kersepitten. Tusschen planken die 2—3 centimeter van elkaar lagen werden meer dan honderd van zulke pitten gevonden. Alle zijn aan de punt open gebeten. Ongeveer 20 M. van de loods verwijderd staat een kerseboom; waarschijnlijk zijn ze daar opgezameld. Zou een muis dat gedaan kunnen hebben? In elk geval is het een heel werkje geweest. Het is een waar kunststukje om in zoo'n gladde, ronde pit zoo'n mooi gaatje te knagen.

Rijswijk (N.-Br.).

R. BRAAMS.

Deutscher Lehrerverein für Naturkunde, zie ook blz. 200 en 239 van den vorigen jaarg. —

I. De meening schijnt te bestaan, dat de »D. L. f. N.« slechts een vereeniging voor den naam is, doch in werkelijkheid een uitgeversfoef om een groote oplage van boeken aan den man te brengen. Ofschoon er dat voor ons, wie het slechts om de door den Verein uitgegeven boeken te doen is, minder op aankomt, meen ik er toch op te moeten wijzen, dat de D. L. f. N. een vereeniging is als onze Natuurhistorische, alléén maar zooveel maal rijker aan leden als Duitschland volkrijker is dan ons klein land. De D. L. f. N., een »Eingetragener« = »Koninklijk goedgekeurde« vereeniging, doet haar werk door vergaderingen, uitstapjes, verzamelingen, boekerijen, enz., ongeveer op dezelfde wijze als onze N. Nh. V. Het verschil is maar, dat wat bij ons slechts zoo nu en dan kan plaats hebben: het aanbieden van Natuurhistorische Boekwerken, — daár geregeld elk jaar geschiedt.

II. *Het Boek* voor 1910 (Petrefaktenkunde van Fraas, met 72 steendrukplaten) is onlangs verschenen en wordt kosteloos en vrachtfrij aan de nieuwe leden toegezonden.

III. Zij, die Lehmann »Unsere Vögel« bestelden, behoeven zich over het lang uitblijven niet ongerust te maken. Het verschijnt dezen winter, en wordt dadelijk na ontvangst door mij verzonden.

IV. Van Riedel »Gallen und Gallwespen« is de tweede druk verschenen. De bestelde exx. zijn verzonden.

Ook van de beide Pitzbüchlein, die tijdelijk uitverkocht waren, is een tweede oplage verschenen.

Van deze beide uitgaven kan ik een klein getal bestellingen terstond uitvoeren. Wie het eerst komt, het eerst maalt!

P. S. De al te belangstellende bezoeker van de Biologische Tentoonstelling in den Haag, die verzuimd heeft, de beide daar neergelegde Pitzbüchlein na inzage weer op hun plaats te leggen, kan ze met genoegen bij mij inruilen voor een nieuw exemplaar, — desverlangd volgens de afdreigersmethode!!

V. Een nieuwe uitgave van den Verein is: »Zweites Register zu Sturms Flora in Anschluss an Garcke's Ill. Flora von Deutschland.« De bezitters van Sturms Flora weten, dat in dat werk vele planten heel andere Latijnsche namen dragen dan wij in onze Flora's gewoon zijn. Ik behoef hen dus niet te wijzen op het groote belang, dat deze nieuwe uitgave voor hen heeft. De prijs is 80 Pf. = 50 cents.

Amsterdam, 1e Const. Huygensstr. 67.

De »Kassier« voor Nederland
J. KOORNNEEF,

Late Zwaluw. — Op Woensdag 9 November zag ik met twee kennissen bij het Stoomgemaal te Kattendijke een zwaluw rustig rondvliegen. Wij meenen dat die vogel deze winter niet zal overleven, en motiveeren deze meening aldus: De trek-zin is niet een individueele drift maar een uiting van de »psychologie der menigte« en daarom zal de enkeling z'n weg naar het warme Zuiden niet vinden. Gaat u met deze meening en motiveering accoord?

Het was een paar dagen na nieuwe maan. De week tusschen laatste kwartier en nieuwe maan kenmerkte zich door ruw weer, vooral 's nachts, harde wind en regen. Dit is, zooals bekend, bij uitstek het weer en de tijd voor de palingtrek naar zee. In welke reusachtige hoeveelheden die trek plaats vindt blijkt uit het feit, dat in die eene week door één man bij een sluis tusschen Kattendijke en Wemeldinge ruim 2000 pond paling gevangen werd. Geschat tegen f 0.35 het pond vormt dat een kapitaalje van f 700. A. W. KLOOS JR.

Determineeren van blad en schildluizen. — Naar aanleiding van het stukje van den heer Leefmans in de laatste aflevering der *D. L. N.*, waarin ook o. a. gesproken wordt over personen, die zich wellicht zouden willen opgeven voor hulp bij het determineeren van insecten, zou ik mij wellicht beschikbaar kunnen stellen voor het determineeren van Aphidae en Coccidae. Sinds een kleine twee jaar ben ik begonnen, deze insecten te bestudeeren en, hoewel ik natuurlijk er nog slechts onvolledig mede bekend ben, geloof ik toch wel, dat ik belangstellenden op dit gebied soms behulpzaam zou kunnen zijn. Voor mijn studie dezer insecten kan dit wellicht tevens van eenig nut zijn.

Wageningen, Hoogstraat 238.

Assistent a.h. Inst. v. Phytopathologie te Wageningen.

P. v. D. GOOT,